

Draguška Kalan, roj. Potočnik (1912–2007)

Učiteljica, športnica - sokolica, zavedna Slovenka, slikarka, vzorna mati, ...

Naštela sem samo nekaj bistvenih dejavnosti, ki so zaznamovale našo Draguško. 7. novembra 2007 je v 96. letu življenja preminula in smo jo v ožjem krogu pokopali na Mestnem pokopališču v Škofji Loki. Naša jo poimenujem zato, ker je večino življenja, poleg družini, dajala tudi vsem Ločanom, predvsem otrokom in mladini, pa tudi pedagogom in prijateljem.

Rojena je bila 9. avgusta 1912, kot prvi otrok od petih, očetu Janezu Potočniku, znanemu slikarju, in materi Mimi, rojeni Volčjak. Osnovno šolo je obiskovala pri loških uršulinkah, realko in učiteljske pa v Ljubljani. Prvo delovno mesto učiteljice je dobila šele po štirih letih čakanja na Prihovi, blizu Oplotnice na Štajerskem. Na ta kraj in ljudi so jo vezali lepi mladostni spomini, čeprav se je že po nekaj letih učiteljevanja začela druga svetovna vojna. Šolo so zaprli, sama se je peš, čeprav v nevarnih okoliščinah, odpravila v Škofjo Loko. Tu se je vključila v OF in bila med njenimi ustanovitelji. Malokdo ve, da je sodelovala v skupini, ki je decembra 1941 reševala aktiviste OF iz loških zaporov.

Leta 1942 je morala zaradi izdajstva zapustiti Škofjo Loko in je do osvoboditve bivala v ilegali v Ljubljani, kjer se je morala zaradi varnosti večkrat seliti. Bila je brez službe in dohodkov, odvisna od dobrih ljudi, aktivistov OF. V tem času se je poročila s Francelnom Kalanom in v težkih razmerah rodila Jagodo in Jasno, po vojni pa še Jara in Janeka. Večkrat je poudarila, da je v vojnem času prestala toliko strahu, človeških grdobij in krutosti, da je bila zanj osvoboditev eden najlepših dni v življenju: *"To je bilo posebno doživetje. Na ulice so se zgrinjale množice ljudi z zastavami, cvetjem in vzklikali svobodi. Pričakali smo prve partizane, ki so prikorakali v osvobojeno Ljubljano. Vračali so se naši najdražji. Oči so nam zalivale solze sreče in solze žalosti za tistimi, ki niso dočakali svobode in se ne bodo nikdar več vrnili."*

Draguška se je po vojni vrnila v Škofjo Loko skupaj z družino in učila na OŠ Peter Kavčič (sedaj OŠ Škofja Loka-Mesto) do leta 1972, ko se je upokojila.

Za inovativno pedagoško delo je bila večkrat pohvaljena, posebno priznanje pa je prejela za uvajanje novosti pri pouku slovenskega jezika v petem razredu OŠ. Največ ji je pomenilo

Draguška Kalan (1912-2007)

Draguška Kalan, Telohi

Žagarjevo priznanje (1961). Dobila je tudi priznanje Društva prijateljev mladine in Orden rada sa srebrnim vencem predsednika SFRJ (1965).

O učiteljskem poklicu je velikokrat razmišljala in ob svoji 90-letnici zapisala: *"Lep je zato, ker med otroci ostajaš mladosten. Veseliš se njihove iskrenosti, neposrednosti, uspehov. Kadar je učenec naredil lep spis ali lepo risbo, sva bila oba vesela. Občudovala sem tiste učence, ki so bili izredno ustvarjalni na vseh področjih in so tudi kasneje lepo uspevali. Druga plat učiteljskega poklica je velika odgovornost pri ocenjevanju in vzgoji. Biti pravičen ni zmeraj lahko. Še danes premišlujem, da nisem koga prikrajšala. Takoj po vojni in tudi sedaj se pojavlja problem revnih družin. Veliko je medsebojne nestrpnosti. Kar ne morem razumeti, da še danes na svetu otrokom niso zagotovljene osnovne človekove pravice. Nekateri so gluhi za to! Vojne, lakote in vse vrste izkoriščanj so sramote 21. stoletja."*

Draguška je bila vse življenje športno aktivna. Oče Janez jo je s petimi leti vpisal v loškega Sokola, kjer se je naučila reda in potrebe po gibanju. Še pri 90. letih je bila aktivna, vsak dan je telovadila in hodila, ob okroglih obletnicah pa je posebno rada zaplesala in zapela. Velikokrat je poudarila, da sta ji telovadba in šport pomagala premagovati bremena visoke starosti. Ob tem je zapisala: *"Najveličastnejši so bili zleti Sokolov z množičnimi telovadnimi nastopi. Nikoli ne bom pozabila zleta v Sarajevu, ki je danes požgano, izkrvavljeno in do smrti izmučeno. Gledam ga v soncu, s cvetjem in zastavami okrašeno množico ljudi na ulicah in na oknih hiš. Sokolska mladina koraka po ulicah, godba igra, ljudje vzklíkajo, nas pozdravljajo, objemajo, poljubljajo in zasipavajo s cvetjem. Vzdušje, da se ti v glavi zvrta."*

Sicer pa je vsa Kalanova družina športno usmerjena, saj so rasli v zdravem športno-kulturno-glasbenem duhu. Draguška je znala poskrbeti za topel dom in odprta vrata vsem

prijateljem. Tihi duh ustvarjalnosti je znala prenašati tudi na potomce. Kako bi bila vesela, če bi vedela, da je njena ljubezen do pravnukov padla na plodna tla, saj ji je njena Neža napisala in na grobu prebrala globoko občuteno pesem v slovo.

Šele z upokojitvijo se je razkrila še ena njena tiha potreba po izražanju, pričela je slikati. Njeni najbližji smo jo občudovali in spodbujali, da je tudi javno predstavila svoje ustvarjanje; prvo razstavo je imela leta 1984 na OŠ Cvetka Golarja. Kustos Loškega muzeja prof. Andrej Pavlovec je med drugim zapisal: *"Draguška Kalan nas z razstavljenimi šopki popelje iz surove realitete v kultiviran mir lepotnega doživljanja njenih tihožitij z rožami. Ker je začela slikati šele pred približno dvanajstimi leti, nas seveda zanima, kaj povzroči v človeku tisti vzgib, da se odloči za dejanje, ki ga popelje v svet likovne umetnosti ... Morda je v njej zazvenel rodovni spomin, kajti njen oče Janez Potočnik - Janko, je bil slikar in likovni pedagog."*

Draguška je imela nato še več razstav, zadnjo ob njeni 90-letnici na OŠ Škofja Loka-Mesto, kjer je najdlje učiteljevala.

Še ena pomembna dejavnost nas je družila. Leta 1963 je bila ustanovna članica našega Tarok društva, ki deluje še danes. Ta naša druženja niso le igra taroka, ampak ustvarjalna srečanja ob kulturnih, športnih, osebnih in drugih praznovanjih skozi vse leto. Ob 40. obletnici (2003) smo izdali in javno predstavili knjigo "Tarok nas je povezal". O tej dejavnosti, kjer je bila do zadnjega zvesta članica, je dejala: *"Tarok je naša svetinja, ki nas povezuje, daje nam veselje in moralo. Iskreno prijateljstvo je dobrota in vrlina, brez katere ni prave sreče. Človek, ki nima prijateljev, je žalostna figura. Prijateljstvo mi, poleg družine, pomeni vse. Pravi prijatelj je nekaj najlepšega. To je božji dar!"*

Žal nam je, draga Draguška, da vas ni več med nami. Ostajajo pa nam lepi spomini in dejanja. Vaše življenje je bilo polno težkih preizkušenj, ampak ste znala tudi v najtežjih okoliščinah s svojo zdravo in narodno zavedno naravnostjo ter veliko ljubeznijo do vseh ljudi vse uspešno rešiti.